

Visitationstal, Söderköping S:t Anna församling, Linköpings stift

S:t Anna kyrka 20 september 2020

Martin Modéus, biskop i Linköpings stift

1. *Mitt varma tack*

Kära vänner i Söderköping S:t Anna församling, med S:t Anna gamla och ”stora” kyrka, Skällvik, Börrum, Mogata, Skönberga, S:t Laurentii och Drothems kyrkor. Tack för goda dagar med fina samtal, för all glädje, energi, gästfrihet och öppenhet vi mött. Tack för att vi fått beundra era vackra och välskötta kyrkor och kyrkogårdar och fått trivas i några av era församlingshem. Mötet med er ger hopp för kyrkan i Sverige och i Linköpings stift.

Med dagens webbsända mässa är visitationen till ända. Vi har varit här i tre dagar, men visitationsarbetet spänner egentligen över flera månader. Medarbetare från stiftsorganisationen har samtalat med er kring olika områden: antikvariska frågor, arkiv och diarium, barn och unga, diakoni, krisberedskap, ekonomi, gudstjänst och klimatarbete.

Under veckan har vi träffat kyrkoråd, församlingsaktiva, personal och ideella. Några av oss har mötts många gånger. Visst har det funnits begränsningar med tanke på de speciella tider vi lever i, med coronavirus och den påtvingade fysiska distanseringen. Men vi har mött så många som möjligt, både via videolänk och på plats. Men hur längtar vi inte efter att tiderna ska bli annorlunda!

Vi har fått se er vänliga stad, och vi har besökt er fantastiska skärgård. En del av er vet att S:t Anna skärgård är ett av mina egna sommarvisten. Att med segelbåt trixa sig förbi Missjö eller att se solen sänka sig bortåt Aspöja är upplevelser av Gud, på sina sätt. Och så många sensommarbilder som nu också dröjer sig kvar på näthinnan och i minnet!

Vilka vackra kyrkor ni har! Och vilka fantastiska människor här finns! Vi har fått möta några av dem som älskar sina kyrkor. I S:t Anna gamla kyrka fick vi höra berättelsen om dess historia och om ”Predikare-Lena”, och vi fick bokstavligen se hur historien trädde fram på nytt när ni rensat den gamla kyrkogårdsmuren från sly och växter. Jag förstår att många turister har sökt sig dit under denna sommar.

Jag är tacksam för alla de möten som var möjliga att genomföra, men jag tycker förstås det är tråkigt att det var så många av er jag inte fick en chans att träffa. Förhoppningsvis har ni möjlighet att följa denna dag virtuellt. Naturligtvis skulle jag vilja tacka alla med namn, men det är inte möjligt. Därför säger jag bara så här: Ett innerligt tack till er alla.

Visitationen har haft sin utgångspunkt i tre kraftsamlingsområden som ni själva valt: *Barn och gudstjänst, bönen och miljön*. Det mesta har kretsat kring församlingens vision. ”*Med trygga rötter och livfull krona*”. Ämnesvalen är framvuxna ur ett pågående samtal i församlingen och handlar både om nuet och om framtiden.

2. *Tacksamhet över en energifylld församling*

Här finns mycket att vara tacksam över. Detta är en stabil, välskött, varm, välkomnande och energifylld församling med bra personal och stort engagemang. Ni har en hängiven kyrkoherde som är skicklig i att leda både i det som har med tro och liv och i det som har med organisation och ekonomi att göra.

Och ni tar tag i det som behöver göras när det gäller arbetsmiljö och den sortens frågor. I en enkät visades, till exempel, behovet av arbetsplatsträffar. Och ledningen har tagit tag i detta och säkerställt att träffarna ska börja inom kort.

Ni har engagerade, ansvarstagande och delaktiga förtroendevalda. Jag möter varma människor, som ber och arbetar för det goda livet i samhället och för kyrkans verksamhet. Och ni har energi – det kanske allra viktigaste för att föra kyrkan in i framtiden.

Kyrkligt liv, verksamhet och förvaltning fungerar bra här, det har genomlysningarna visat. Mötesplatserna, inte minst i barn- och ungdomsarbetet och det engagerade internationella arbetet är källor till tacksamhet, liksom gudstjänsterna och det omfattande musiklivet. Ja, ni har mycket att glädja er över.

Detta är gott, eftersom jag tror att grunden för allt kyrkligt utvecklingsarbete är att börja i tacksamheten över vad vi har. Om vi inte börjar i tacksamheten för det som Gud ger här och nu så lär det vara svårt att orka gå framåt. Kanske är detta något av det viktigaste jag säger i dag. Börja med att utveckla och förädla det goda ni har mer än att drömma om det ni inte har. Där energin redan finns så finns också förutsättningarna för utveckling.

Ni har berättat om hur ni lyckats utveckla församlingslivet i besvärliga coronatider. Ni har ställt om och hållit kyrkor öppna och vårdat era relationer. Nu ska ni använda det nuvarande, relativt stabila läget till att ta ut riktmärken och metodiskt arbeta för framtidens kyrka.

Och energi finns det! Vid en andakt i öppna förskolan fick jag till exempel möta Pigge, en tyg-igelkott med kors runt halsen. Han ställde raka frågor om Bibelns texter, han ville lära sig och förstå. Han gjorde mig så glad. Bibelundervisning på ett lekfullt och naturligt sätt. Fler av oss vuxna skulle behöva möta Pigge och i glatt barnskap återupptäcka bibelns berättelser.

Under hösten formulerade ni kraftsamlingsfrågor som handlar om barn och gudstjänst och om skapelseansvar. Ni pekade på bönen som ett centrum varifrån trådar utgick och löpte samman. Det är områden som är framåtriktade och kloka. Mycket i det här talet handlar om detta.

Ni är i färd med att skriva en ny församlingsinstruktion, och jag vet att ni ser denna visitation som ett led i det arbete och de samtal som ni nu ska ha för att förnya ert sätt att vara församling. När vi talat om vägen vidare så har det inte främst handlat om att börja om eller göra upp med sådant som inte fungerar, utan om att ta nästa steg.

Instruktioner, policydokument och strategier har förstås sina begränsningar, men jag tror på ordens kraft, så länge det inte stannar vid prat. Ett gemensamt språk ger oss redskap för att uppmärksamma och sätta ord på vad vi ser, vad vi gör, vad vi är. Och vart vi ska.

I en församling händer mycket, men ibland liksom ”glimmar det till”. Detta är en slags tyst kunskap, för vi ser det ju, men vi sätter sällan ord på det. Varför blev det energi just där? Varför strömmade människor vi aldrig sett till just den gudstjänsten? Varför tindrade ögonen? Vad är det den heliga Anden försöker visa oss? Och hur bygger vi vidare på det?

De så kallade *sju rörelserna* som funnits med under dagarna, är redskap för att sätta ord på sådant och ge hjälp för strategisk församlingsutveckling. Genom dem kan Linköpings stift och församlingarna kroka arm och gå framåt tillsammans, i ett dynamiskt erfarenhetsutbyte. Det finns mer att läsa om rörelserna i stiftets herdebrev, *Levande tillsammans med Kristus*. Vi har haft det uppe för samtal flera gånger under veckan.

De rörelser som ni särskilt tagit fasta på inför visitationen är, *från brukare till bärare* och *från fokus på gudstjänstens ordning till fokus på gudstjänstens gemenskap*, men de andra har också varit synliga under dagarna. De heter: *Från missmod till hopp, från*

verksamhetsproducent till gemenskap i liv, från utförare till möjliggörare, från uppdelning till generationsöverskridande och från enhetlighet till mångfald.

Rörelserna är en sorts ”lins” som jag läser av läget i församlingarna med. Att jag gör så beror på att rörelserna vuxit fram i ett flerårigt gemensamt samtalsarbete i hela stiftet. De är alltså ett uttryck för stiftets gemensamma klokhet.

Ni är en självständig församling med egen rådighet över era liv och verksamheter, men det kan vara klokt att spegla sig i det gemensamma för att inspireras och få nya infallsvinklar på det egna.

Nu till några frågor jag vill lyfta fram utifrån era kraftsamlingsfrågor och de sju rörelserna.

3. Ett starkt barn- och ungdomsarbete och behovet av föryngring

I våra samtal bland personalen och bland förtroendevalda har vi aktivt letat efter två saker: dels var energin finns i församlingen, redan i dag, dels vad det är som är utmaningar.

I barn- och ungdomsarbetet, har ni ofta sagt, finns stor glädje och kraft. Samtidigt har ni i andra sammanhang, i körlivet, i gudstjänstgemenskapen och bland er förtroendevalda lyft fram behovet av föryngring. Jag tror att perspektiven kan vara sanna på samma gång, och det låter inte heller som en ekvation som skulle vara omöjlig att lösa.

Runt om i Linköpings stift talar rätt många om den femte av de sju rörelserna, den som kallas *från uppdelning till generationsöverskridande*. Orden ”generationsöverskridande möten” har blivit ”glasögon” som dels hjälpt oss att få syn på och lyfta de ”öar av mötesplatser” som redan finns, dels att fundera över vilka steg man kan ta för att komma vidare.

Ett generationsöverskridande förhållningssätt och arbete är en förutsättning för föryngring. Om vi inte möts blir vi inte vänner, och om vi inte blir vänner finns det ingen anledning att mötas – och så blir uppdelningen mellan gamla och unga cementerad.

Men det generationsöverskridande spirar här. Ni har gett många exempel det. Ni har berättat om när ungdomarna i Nikodemusgruppen bjudit in de lite äldre till filmkväll, om när ni förberett jul- och midsommarfirande genom att göra kransar och julmat tillsammans. Om hur det finns en längtan hos ungdomar att vara med i Klockargårdens arbete. Ni har berättat om möten över generationsgränser i samband med ”Liv att dela” i Drothem och ”Tid för dig” i Mogata. Ni har vittnat om energin som sådana möten skapar.

För några år sedan fanns en kvällsmässa i S:t Laurentii kyrka där alla åldrar träffades tillsammans med ungdomar efter deras Nikodemusträff. Det har vi hört en längtan och saknad efter. Det låter, helt enkelt, som om unga och gamla längtar efter varandra här.

Med andra ord, ni har både börjat ana hur man gör och känna vad ni saknar, och grundtanken är enkel. Om vi blir vänner så vill vi träffas, och då är kyrkan en naturlig arena för det. Så bereds unga människor möjlighet att fortsätta vara verksamma i kyrkan. Och äldre får en oskattbar gåva av nya perspektiv på liv och tro.

Vi har allt att vinna på att arbeta generationsöverskridande. Och jag är inte främmande för att säga att det generationsöverskridande har potential att bli kyrkans kanske främsta gåva till samhället. När unga och gamla möts och bygger tillit så bygger vi ett stabilt, gott och tryggt samhälle tillsammans.

Det finns intressanta initiativ från andra delar av stiftet att fundera över. Domkyrkans församlingshem renoverades nyligen, till exempel, med syfte att generationerna skall mötas mer. Samma församling gör generationsöverskridande församlingsfester; körer, barngrupper, ungdomsgrupper, äldregrupper åker till Vårdnäs. Verksamheten där är inte åldersuppdelad:

Man sjunger, spelar fotboll, arbetar med händerna, osv, utifrån intresse, inte ålder. Och äter och firar gudstjänst tillsammans. Det skapar vänskap.

Om man paddlar åttamannakanot tillsammans, gamla och unga, så finns bara två alternativ: bli vänner eller kapsejsa. Kanske är det så vi ska tänka om hur livsnödvändigt det generationsöverskridande är för kyrkans överlevnad in i framtiden: bli vänner eller kapsejsa!

Man behöver inte börja stort. Enklast är att se vilka som samtidigt finns i församlingshemmet och se till att de möts vid fiket. Nästa steg är att lägga schemat så att grupper "krockar", alltså finns i huset samtidigt och därmed går att föra samman så att människorna blir vänner.

En sak man behöver se upp med är dock det "generationsparallella", alltså att olika generationer finns i samma rum, men inte möts på riktigt. Kyrkkaffet, också efter generationsöverskridande gudstjänster, blir ofta generationsparallella. Man sätter sig vid olika bord, unga för sig, barn för sig och äldre för sig. Kanske kan man duka varannan saft och varannan kaffe ibland, men framför allt handlar det om ledarskap i rummet. Här är en möjlighet till för personalen att vara möjliggörare för generationsöverskridande möten. Hjälpt dem som inte annars skulle hitta varandra att börja prata med varandra.

Poängen är förstås inte att vi aldrig får dela upp oss. Ni har genom SKU-Söderköping – Gröna Draken ett av stiftets största ungdomsarbeten. Ni har en egen prägel genom rollspel och "live". Var rädda om det! Det har ju energi! Men poängen är att vi behöver göra både-och. Om yngre ska finnas i församlingen i framtiden måste unga få plats som människor och vänner i de vidare gemenskaperna redan från låg ålder. När man vuxit ur ungdomsgruppen är det för sent.

Detta handlar i grunden om relationer och om glädjen i att mötas. En av veckans viktigaste tankar om detta var nog en lite självkritisk fråga från en av församlingens äldre. Den löd: *vi äldre kan väl inte bara förvänta oss att de unga ska komma till de verksamheter som traditionellt utformats för äldre? Vi äldre måste väl också söka oss dit där församlingens unga finns redan i dag?* Så klokt. Vi räcker ut händerna till varandra och bygger vänskap.

Ni har själva sagt att i barn- och ungdomsarbetet finns så mycket som är friskt och som är starkt. Här finns mycket att lära av och att ta tillvara i vidare kretsar.

Församlingsbygge är som när man renoverar ett gammalt hus. Vi behöver hitta de friska bjälkarna, för det är där vi ska sätta skruvarna där när vi renoverar och bygger vidare.

Också ni kan bygga vidare utifrån det som har energi, som ger glädje och som redan i dag fungerar väl.

4. Den lokala kyrkan och bärarskapet

Ett bärande tema under våra samtal har handlat om centrum och periferi i församlingen. Er kyrkoherde Ola Linderöth liknade församlingens geografiska profil vid en banan, där centrum och mycket av verksamheten utgick från bananens skaft, beläget i Söderköping. Naturligtvis skapar det särskilda utmaningar.

Här har vi i samtalen identifierat att det nog skulle gå att möjliggöra bärarskap kring de olika kyrkorna. Vi har funderat på hur vi kan uppmuntra människor att vara med och utveckla den lokala identiteten och samhörigheten i bygden med den lokala kyrkan som resurs.

Just den lokala identiteten är viktig. Det som fungerar i Börrum fungerar inte per automatik i S:t Anna, och det som har energi i Mogata behöver inte vara den bästa lösningen för Söderköping. Och tvärtom. Ni har en rikedom i era kyrkors olikhet och platsernas olika

förutsättningar. Förr var det viktigt att det skulle vara likadant överallt. I dag är det minst lika viktigt att vi låter varje kyrka utvecklas utifrån sina egna speciella förutsättningar.

Det finns goda ansatser till detta redan. Inte minst vill jag lyfta fram arbetet som era vaktmästare gör. När man som besökare möter en välskött kyrka och välkattade gångar, och framför allt en öppen kyrkdörr, så sänder det en signal: detta är en plats som någon älskar, som någon bryr sig om, som lever. Underskatta inte den betydelse det har för människorna som bor där och för människor som kommer. Att få höra sin kyrkklocka och se hur det lyser i kyrkan är ett tecken på att denna plats är viktig och att vi som finns här betyder något.

Jag tror att detta är viktiga frågor inför er kommande församlingsinstruktion. Här handlar det om det gemensamma ansvaret att vara kyrka i samhället. Hur vi får människor att känna sig som viktiga för det gemensamma goda som församlingen gör? Eller, med rörelsens språk, hur får man människor att känna sig som bärare? En majoritet av befolkningen är ju medlemmar i kyrkan, och dem ska vi ju inte betrakta som "kunder" till kyrkan. De *är* kyrkan i bygden, bärare av Guds verk på olika sätt. Var och en efter sin förmåga och vilja.

Så viktigt att kyrkan bejakar detta, uppmuntrar och rustar människor till att se sina vardagsliv som delar av Guds kallelse i er bygd, för att bygga ett gott och mänskligt liv.

När ni funderar över detta att vara bärare, så ställer ni in er i en större rörelse i Svenska kyrkan. Traditionellt har ju många tänkt att kyrkan är personalen. Men vi är på väg bort från det tänkandet i kyrkan. Rörelsen som heter *från brukare till bärare* handlar om att alla döpta är bärare av kyrkan, oavsett om man går högmässan eller i församlingsverksamheten.

Kristet bärande handlar inte i första hand om att gå i kyrkan utan om att bära det gemensamma livet i vardag och samhälle, att göra frukost med sina barn, att sköta sitt arbete, att vara en omtänksam granne, att leva klimatmedvetet.

För det behöver vi förstås hjälpas åt – och där är församlingen en förnämlig rustare i liv och tro. Här räcks förlåtelse, inspiration, vila, uppbyggelse, ordet och sakramentet, så att vi får möta Guds nåd. Här finns många bärare i det tysta som tycker om att få livsmod och hopp i församlingen – somliga ofta, andra mer sällan.

Vi får inte underskatta att detta är en rörelse med utmaningar till oss som arbetar i kyrkan, en utmaning för personalen helt enkelt. Det är lätt att ha en förväntan att personalen ska fixa det mesta. Ibland kanske vi som personal hänger med lite onödigt mycket i den bilden.

Under visitationen har vi hört mycket gott om kvällarna som ni kallar "Tid för dig" i Mogata. Där möts barn, ungdomar och vuxna på ett otvunget sätt kring matbordet, i samtalen och den avslutande andakten eller mässan. Det gick inte att ta miste på glädjen och stoltheten när ni berättade om energifyllda möten över generationsgränserna och känslan av hemmastaddhet i kyrkan och sammanhangen där bygdens lokala identitet stärktes.

Ni är rika på just kyrkor, och, även om det är dyrt att ha kyrkor, så ska vi betrakta dem som tillgångar. De gamla kyrkorna är faktiskt ett av de skäl som människor pekar ut för att vilja tillhöra Svenska kyrkan. Man vill tyst bli omsluten av Börrums eller S:t Annas gamla kyrkas varma famnar eller förstummas av valven i Skällviks kyrka eller Mogatas strama skönhet. Eller försöka titta runt alla hörnen i Drothem eller S:t Laurentii. Eller stanna i tillbedjan inför Skönbergas krucifix. Eller bara njuta av att kyrkan finns där.

Så använd kyrkorna på många sätt. Samtala under valven och i vapenhus, berätta om kyrkans och bygdens historia när ni möts. Sjung med era goda musiker för allt vad tygen håller. Låt lokala krafter hjälpas åt att hålla kyrkorna öppna så att många får känna: "detta är min kyrka". Och när kyrkan är öppen kan bönen i det tysta få äga rum där.

Möjliggörande handlar både om att öppna upp och om att ibland stiga tillbaka, ge rum och förtroenden till andra, men att finnas som en stötta.

Jag tror mig höra att ni vill utveckla detta område. Fortsätt i den riktningen, för jag tror att ni är något på spåret, ni står i en större utvecklingslinje i Svenska kyrkan som brukar uttryckas med orden: *det är bättre att många gör lite än att få göra mycket.*

En församling kan organiseras på många olika sätt. Gränser förändras utifrån behov och möjligheter. När ni arbetar fram en ny församlingsinstruktion tror jag att ni har en resa att göra. Den går från centrum till periferi och från centralisering till decentralisering. Allt för att främja det lokala kyrkliga livet och stärka den lokala identiteten både i tätorten och kring era fantastiska landortskyrkor.

I detta ingår förstås att fundera över hur församlingen är organiserad. Jag tror att det behöver göras någon form av organisationsöversyn som gör att S:t Anna-delen får mer av pastoral uppmärksamhet och möjlighet att låta de olika kyrkorna blomstra. Då måste det finnas personal som ännu tydligare – jag vet att det redan är på gång – har ett särskilt ansvar och särskild tid för detta.

Kanske är en viktig framtidsspaning att mer utgå från varje enskild kyrka. Fundera kring hur livet kan stärkas just här. Vilka är det som ”älskar sin kyrka” just här, och vilka kan vara bärare av en stärkt lokal identitet. Den lokala närvaron, kärleken till platsen är en förutsättning för att energi ska utvecklas, och energi är en förutsättning för utveckling.

Jag vet att de flesta av er som arbetar i församlingen har kontor och huvudsakligt arbete i Söderköping och att ni ”åker ut” till kyrkorna när ni har tjänst där. Detta gör frågan om det lokala bärarlaget och den lokala identiteten viktig. Vi behöver ställa frågor kring hur personalens tjänstgöringsschema ser ut. Skapar det möjlighet till möten och fördjupning i relationer? Vem är församling när de anställda inte är där? Vi behöver bygga församling *med* människor mer än *för* människor.

När vi var samlade i S:t Laurentii församlingshem fick jag möta den internationella gruppen och höra om ert stora arbete. Jag blev djupt imponerad.

Efter en stund gled samtalet in på hur vi ska lyckas engagera fler män i praktiska bärarlag runt våra kyrkor. Mycket av kyrkans arbete har professionaliserats på gott och på ont, men jag anar att det är fler än vad vi tror som både vill och kan hjälpa till med konkret praktiskt arbete kring våra kyrkor.

Vi talade om ”en händernas teologi”. Ett sätt att ta tillvara församlingsbors kunskaper och resurser för att vårda och underhålla, för att hålla öppet och för att hålla snyggt. Där många får vara med och göra lite grann skapas ju en starkare identitet, en större hemmastaddhet och inte minst en stolthet över det gemensamma.

Ett liknande samtal dök upp när vi var samlade i Mon en vacker skärgårdsförmiddag. Där fick vi möta några entreprenörer och nyinflyttade skärgårdsbor som brann för sin del av bygden. Där det är längre mellan hus och gårdar blir det än viktigare att ”kroka arm” med många krafter. Skola, kyrka, näringsliv, hembygdsgrändar behöver samarbeta för att skapa en levande landsbygd och levande skärgård – en levande församling.

Här fanns människor som sträckte ut sina händer och sa. ”Jag vill bidra, jag kan laga bryggor, ordna kyrkrodd, samarbeta för att stärka det lokala musik- och kulturlivet. Tillsammans med skolan kan vi stärka miljömedvetenhet, stärka barns kulturella och andliga utveckling och behålla möjligheten för barnfamiljer att bosätta sig i skärgårdsmiljö inte alltför långt från stadens möjligheter.

5. Diakonal flexibilitet

Alltför ofta fäster vi blicken på det vi saknar, de som inte kommer, resurserna som inte räcker till – och så missar vi att se det vi faktiskt har. En bibeltext som hjälpt mig att ändra ”missmodets seende” är berättelsen om brödundret, ni vet, berättelsen om miraklet när en pojke bär fram två fiskar och fem kornbröd till Jesus och Jesus lyckas mätta fem tusen familjer med gåvorna.

Vid en konfirmandandakt för länge sedan samtalade vi om den berättelsen. En flicka i gruppen tänkte högt om textens budskap. Hon sa: ”Jag tror att det som hände var att Jesus fick folk att plocka fram det de hade i väskorna och dela med sig av det”. Sedan blev hon tyst innan hon fortsatte: ”Och egentligen är väl det ett mycket större under?”

Den här berättelsen blev en ingång till ett samtal om ”diakonal flexibilitet”. För det är ju så Jesus agerar. Han ger folket mat när de behöver det, han ändrar sina planer.

Det var gott att höra om er diakoni. Ni berättade om Klockargården och om hur mycket den betytt genom åren som mötes- och samtalsplats. Jag fick höra om samarbetet, ”Tillsammans”, med kommunen, Röda korset och en idrottsförening, det som kom till stånd när så många ensamkommande flyktingar anlände till er bygd. Ni berättade om drakfesten, och om en ny konstutställning. Jag fick höra om matlagingskurser och språkundervisning. Här är det många som vill dela med sig av sina gåvor och sina resurser.

I samband med att kriser uppstår och nöden tränger på blir vi varse att det diakonala arbetet måste organiseras på ett sätt som möjliggör snabba kursändringar och nya prioriteringar. Ni berättade att när coronapandemin gjorde det omöjligt att samla dem som fyllt 80 och 90 år till firande i församlingssalen så valde ni att i stället åka hem och dela ut blommor. Det mötte tacksamhet men blev också en ögonöppnare. Det finns många som lever i stor ensamhet och det finns många som värjer sig för att ta hjälp. Den djupaste ensamheten och relationslösheten ser vi kanske sällan. Den vill dölja sig.

Pandemin har inneburit ett brott i relationer. Vad har hänt på äldreboendena när man inte längre får ta emot besök? Vad händer när andakter med Glädjekören och kyrkans personal ställs in, och vad händer med korister när man inte längre får dela musikens glädje?

Det är gott att höra att ni verkligen lagt er vinn om att vara flexibla, och jag tror det är så vi måste vara, alltmer, i all diakoni – och i all kyrklig verksamhet. Med örat mot marken, hjärtat hos människorna, sinnet fyllt av bön och händerna mitt i verkligheten får vår verksamhet förändras när behoven förändras. Samtalet om detta måste pågå hela tiden.

Diakonin är delaktighetens arena. En diakon skall organisera arbetet så att goda handlingar blir utförda men den goda handlingen är hela församlingens, ja hela mänsklighetens uppgift.

För att det goda arbetet ska stärkas behövs ”diakonala bärarlag” och en diakonal miljö där man ser behov och vågar närma sig det sårbara. Ni sa att ni har många vänner och god kunskap genom samarbetet med andra kyrkor och kommunen. Nu finns en möjlighet till ”omtag” och lärande. Många behöver få vara med och bära. En grundfråga till människor som vill vara med är: ”Vad kan du hjälpa till med och vad är du bra på?” När människor kommer med goda bidrag måste kyrkan vara beredd att ta emot och bereda plats för detta. Diakonal flexibilitet.

Tillsammans med många kan vi vara ett bärande och lärande diakonalt sammanhang, och resurser fattas inte. Det spelar ingen roll, sa kyrkoherden, om den diakonala budgeten spricker när nöden tränger på. Vi vill vara flexibla, vill vara öppna och finna nya vägar, vänner och mötesplatser i nödens och ensamhetens tid.

”Plötsligt händer det” sägs det i en reklamslogan. Jag tänker att det måste ha blivit en väldig fest vid Tiberiassjöns strand när alla fem tusen familjer åt sig mätta efter att ha lyssnat till Jesus. I mitt inre tänkte jag på er drakfest. När afganska pojkers drakar lyfter mot himlen, folket samlas och något nytt, färgglatt och oväntat flyger över Söderköpings himmel.

Miraklet är ibland mer möjligt än vi anar. Jesus ber oss öppna våra väskor, våra sinnen och våra förmågor och komma med det vi har som bidrag till vårt gemensamma goda.

6. Bön som andning och en skapelse som suckar

I måndags kväll samtalade vi om bön. Egentligen kan man säga att varje gång vi andas får vi svar på vår bön, för det finns en grundbön i tillvaron som lyder: ”Gud ge mig liv”.

Bokstavligen många gånger per minut får vi svar. Många tänker nog ganska ofta, med förundran: det är egentligen konstigare att kroppen fungerar än att den inte fungerar. Det är i sig en påminnelse om Guds verk – ett svar på grundbönen: ”Gud ge mig liv”. Andningen är en av de vanligaste bilderna för bön, och många religioner knyter sin bön nära andningen.

Parallellen till andningen visar att bön är något medfött, inget vi behöver uppfinna eller hitta på. Vi behöver inte uppfatta bönen som en mänsklig aktivitet som ska ”tillföras” det ”vanliga” livet. Möjligen kan vi finna bönen, men vi behöver inte uppfinna den.

Vi lever i en tid då många behöver hämta andan. Svenskar beskrivs ibland som ”det gudlösa folket” men bön och andlighet pågår. Forskare menar att många svenskar har en andlig relation till naturen. Det får konsekvenser för allt ifrån hur vi hanterar stress och utbrändhet till hur vi kan skydda miljön. Er skärgård är en helande miljö där Gud verkar i människor.

I naturen återfinns många de djupaste aspekterna av sin person. Det är där som man, med kyrkans ord, kan stämma in i hela skapelsens bön. Man kan stämma in i lovsång till den som har gjort allt eller bara ”tacka livet” som Arja Sajjonmaa sjunger.

Då är det inte så konstigt att många också söker sig till den öppna kyrkan när inget organiserat händer. Man tändar ett ljus, man blir stilla, hämtar andan, ber i enkelhet, med eller utan ord. Öppna kyrkor i skärgårdsmiljö är ett starkt tecken på Guds omsorg om människor.

Bönen växer ur livet. När Paulus talar om bön i Romarbrevet skriver han om hela skapelsen. Skapelsen sörjer ett förlorat gott, ”den suckar som i födslovåndor”, som det står. Vår värld står inför stora hot i samband med klimat- och miljökrisen. Just nu brinner Kaliforniens skogar och skulle vi lyfta blicken och göra en diagnos på världens tillstånd kan vi kanske säga att det är som att vår planet har fått feber. Den andas fort och flämtande.

Vi kan inte be bort de existentiella hot vår värld står inför. Våra handlingar är en del av svaret på våra böner. Här krävs ett systematiskt miljöarbete, och ett sådant vill ni göra i församlingen. Men bönen kanske kan lära oss att hitta harmonin, grundpulsen. Jag tar emot i varje andetag och jag ger av mig själv i varje utandning.

Bönen söker ett sätt att leva som inte bränner ut och inte ständigt rusar efter mer i konsumtionens ekorrhjul. Jag vet att vi som kyrka har många vänner när vi söker den balansen. Jag vet att det är många som söker sig just till er skärgård om somrarna för att få känna tacksamhet över livet och finna balans och helhet. Jag själv är en av dem.

Bönen – mitt i den till synes hopplösa kampen, inte minst för att vända klimatkatastrofen är en manifestation av hoppet. I börens rop går jag till Gud med allt detta, och där kan nya bilder, om det ännu inte sedda, för tala med Paulus, växa fram.

I bön får vi påminna oss om profeten Jeremias ord: ”det ska komma en tid”. Där hör vi evangeliets ord; ”på tredje dagen”. Där hittar vi vänner som pojken med de fem kornbröden och två fiskarna, han som bar fram det han hade till Jesus.

Bön och handling hör ihop just i hoppet. Där kan vi handla trots motkrafterna, för hopp är att leva ”som om”.

7. Strategisk framåtblick

Jag ser en ljus framtid när jag möter er. Kyrkoråd och kyrkoherde vill driva utveckling i önskvärd riktning. Ni bär en gemensam längtan och vilja att skapa delaktighet. Det kommer att ge resultat. Jag har sagt det förut och säger det igen: Det vi satsar på får effekt.

Vi behöver också söka efter nya bilder av vad församlingsliv är. När man utvecklar behöver det göras planerat och med ordning och reda. Här handlar det om tydlighet i det långsiktiga.

I det medvetna strategiskt arbetet, med tydliga mål och genomtänkta utvärderingar skapar man möjligheter till att bli en lärande organisation, en församling i rörelse. I detta är ni på väg.

Men det goda är att när ett förändringsarbete sker medvetet behöver förändringar inte alltid vara så stora. Även små kurskorrigeringar får på sikt stor betydelse när de är medvetet gjorda utifrån en tydlig bild av helhet och riktning.

Det jag sagt i det här talet är fullt av sådana möjligheter – och det mesta kommer från er själva: Att S:t Anna-delen lyfts fram organisatoriskt, så att de olika kyrkorna får utvecklas med sina möjligheter; Det generationsöverskridande; Att bygga vidare där energin finns; Att ta emot alla de händer som erbjuder god delaktighet också utanför de etablerade församlingsgrupperna. Och så vidare.

Församlingsutveckling där man småjusterar utifrån en genomtänkt plan är vad de sju rörelserna handlar om. Men då måste det finnas en plan. Jag ser fram emot att läsa er församlingsinstruktion, för jag anar att spännande perspektiv kommer fram där.

Ta gärna hjälp av rörelserna, stiftets gemensamma klokhets för att ta riktning. I enkla ord pekar de på en utvecklingsväg, och utmanar oss till små steg i önskad riktning. De är till hjälp vid prioritering. Jag hoppas det hörs att rörelserna är till för att underlätta och avlasta, inte för att skapa nya verksamheter. Och jag vet att detta inte är nytt för er; mycket av det jag sett stämmer med rörelserna, oavsett om ni använder de formuleringarna eller inte.

I upplägget av ert strategiska arbete känner jag också igen några ledord som jag tror är viktiga i alla kyrkliga förändringsarbeten. Orden är: *långsamt, långsiktigt* och *lyhört*. Det är så ett träd växer och sträcker ut både sina rötter och sin krona. Låt det arbete ni nu är inne i ta tid, och prioritera sådant som bygger en stabil grund för det ni vill se växa i församlingens liv. Och gör det med örat mot marken. *Långsamt, långsiktigt, lyhört*.

8. Avslutning

För att avsluta: Här i Söderköping och S:t Anna möter jag en församling och socknar som i mångt och mycket är vid gott mod, och det gör mig glad. Vi behöver hjälpas åt att bekämpa det kyrkliga missmodet, att gå i rörelsen *från missmod till hopp*. Då kan vi börja utvecklingsarbetet i det som är friskt, och bygga vidare på det, och tacka Gud för det som Gud faktiskt ger, i stället för att sörja över det vi inte har. Jag påminner igen: om vi inte börjar i tacksamheten för det som Gud ger här och nu så lär det vara svårt att orka gå framåt.

Jesu sa vid ett tillfälle: *Himmelriket är som en skatt som ligger gömd i en åker. En man hittar den och gömmer den igen, och i sin glädje går han och säljer allt han äger och köper åkern* (Matt. 13:44). Detta är er åker. Här står ni. Här finns skatten redan, så gräv där ni står. Och gör det med glädje, för detta är bördig mark. Tack, kära vänner, och Gud välsigne er på resan mot framtiden.